

”*Här går man och betalar skatt år ut
och år in och så blir det ändå ett sånt
djävla väder!*

OKÄND

8 Skatteskulder och uppborðsförluster

- Uppborðsförlusterna uppgick 1997 till ca 5 miljarder kr eller 0,6 procent av skatteuppbörden. Uppborðsförlusterna har varit konstanta under senare år.
- Den 31 december 1997 fanns hos kronofogden 237.000 individer och 115.000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade för skatteskulder.

I detta kapitel av årsboken beskrivs storleken på de uppborðsförluster som uppstår till följd av att faktiskt fastställda skatter inte till fullo blir betalda.

Uteblivna betalningar av påförda skatter leder till att det finns en differens mellan fastställda skatter och de skatter som betalas in genom skatteuppbörden. När det gäller ”*fel och fusk*” är osäkerheten stor om hur stort ”*felet*” är, men när det gäller ”*uppborðsförlusten*” vet man exakt hur mycket av den fastställda skatten som inte blir betald.

Det finns många orsaker till att företag och personer råkar i betalningssvårigheter t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering och dålig affärsidé. Merparten av uppborðsförlusterna torde ha sådana ”naturliga” förklaringar och det är fall där den enskilda betalningsmoralen har mindre betydelse. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till kronofogdemyndigheten eller genom att inte alls lämna några uppgifter. Man kan också göra egendom oåtkomlig för kronofogdemyndigheternas indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands eller anlita bulvan. I vilken utsträckning skattskyldiga medvetet smiter undan påförda skatter är inte känt.

Fastställda skatter som inte betalas ”restförs” dvs. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av kronofogdemyndigheterna. Efter restföring påbörjar kronofogden *indrivning* av de restförda beloppen. Om inte skulden betalas pågår indrivningen normalt under en tidsperiod av fem år innan skulden preskriberas. En del av de skatteskulder som initialt restförts återkallas från indrivning om det visar sig att kravet av någon anledning inte var berättigat. Det kan vara allt från tekniska fel till att skattemyndigheten förlorat en skatttvist i domstol. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på de belopp som restförs brutto och det som återstår netto efter det att vissa belopp återkallats. Uppborðsförlusterna utgörs av restföringen netto sedan detta belopp reducerats med de inbetalningar som görs till kronofogdemyndigheterna.

Indrivningsresultatet föreligger för år 1997. Det huvudsakliga källmaterialet återfinns i Riksskatteverkets årliga publikation Kronofogdemyndigheternas verksamhet.

Uppborðsförlusternas storlek

De belopp som restförs hos kronofogdemyndigheterna har de senaste åren legat i storleksordningen 1,3 procent av fastställda skatter. Efter korrigerings för belopp som felaktigt blivit restförda (s.k. ”återkallade” belopp) och avdrag för belopp som betalats till kronofogdemyndigheterna rör det sig under senare år om en uppborðsförlust som netto uppgått till 0,6 procent (tabell 8.1).

8.1 Tabell.

Restföring och uppbördsförluster för de stora skatteslagen (exkl. olika typer av dröjsmålsavgifter m.m.). Löpande priser. Mdkr.

Amount in tax arrears and collection losses for 1988-1997 in BSEK (current prices) and collection losses as percentages of total taxes.

	Miljarder kr									
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Totala skatter och avgifter	607	693	758	763	737	726	763	824	913	943
Nyresfört brutto	6,1	7,4	12,3	13,4	15,7	13,9	14,8	10,9	12,2	11,0
Återkallat	- 1,5	- 1,8	- 2,3	- 3,9	- 3,8	- 2,7	- 3,5	- 2,5	- 2,9	- 2,4
Restfört netto	4,6	5,6	10,0	9,5	11,9	11,2	11,3	8,4	9,2	8,6
Betalt	- 2,3	- 2,3	- 2,5	- 3,0	- 3,3	- 3,0	- 3,9	- 3,4	- 3,5	- 3,3
"Uppbördsförlust"	2,4	3,3	7,5	6,5	8,6	8,1	7,4	5,0	5,7	5,2
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter	0,4%	0,5%	1,0%	0,8%	1,2%	1,1%	1,0%	0,6%	0,6%	0,6%

Anm: Med "de stora skatteslagen" avses här inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Uppbördsförlusten för de mindre skatteslagen uppgick 1997 till ca 100 milj. kr. Större delen av denna uppbördsförlust hänför sig till fordonsskatt, tull och andra införelavgifter samt övriga punktskatter.

Källa: RSV. Kronofogdemyndigheternas verksamhet.

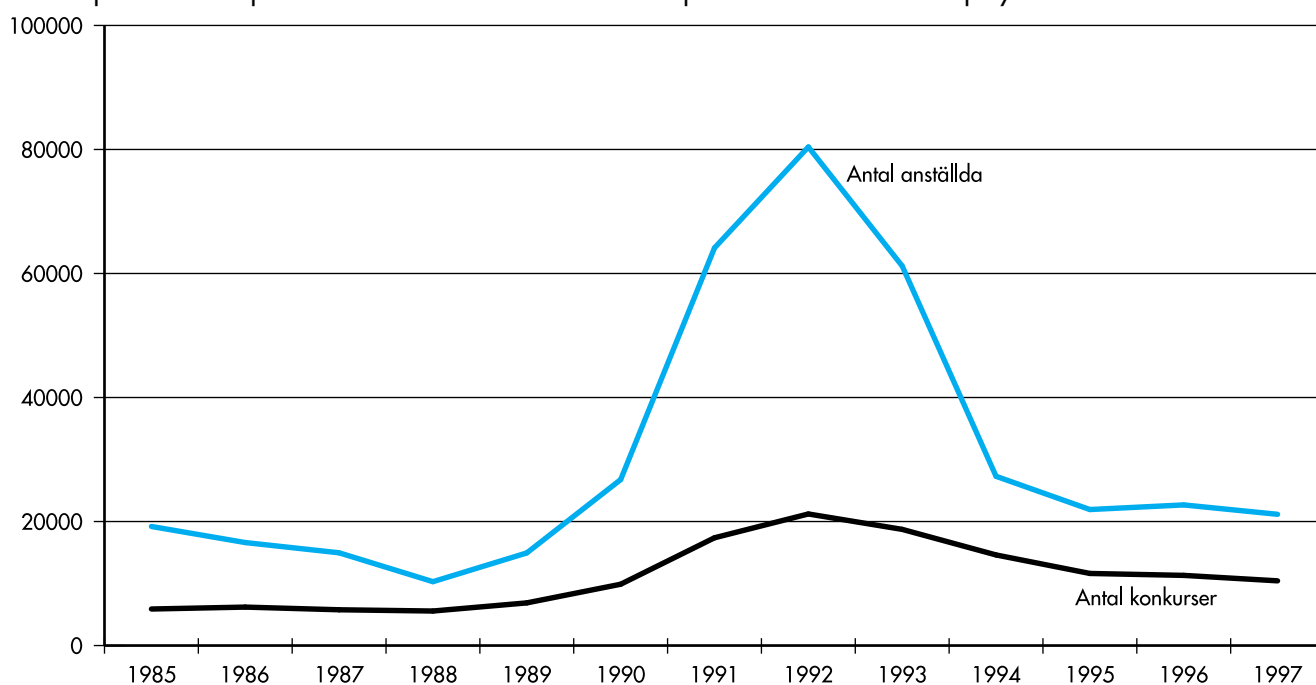
Av de belopp gäldenärerna betalar in till kronofogden flyter närmare 60 procent in utan några andra åtgärder än ett "första krav" med påminnelser. Ytterligare 15 procent är ett resultat av maskinella åtgärder där man innehåller s.k. överskjutande skatt i de fall man har restförlorda skulder. Resten av skuldbetalningarna, 25-30 procent, betalas in i samband med exekutiva åtgärder såsom avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar, ackordsbeslut m.m.

Av avgörande betydelse för hur stora belopp som restförlorade är omfattningen på konkurserna i näringslivet. Diagrammet 8.2 visar utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag.

8.2 Diagram.

Företagskonkurser. Antal konkurser och antal anställda.

Bankruptcies in enterprises 1985-1997. Number of bankruptcies and number of employees.

Källa: Statistiska centralbyrån. Konkurser och offentliga ackord.

Efter den kraftiga ökningen av konkurser i spåren av finanskris och lågkonjunktur i början av 1990-talet har konkurserna successivt minskat liksom uppbördsförlusterna. Under de tre senaste åren har antalet konkurser legat stabilt kring 11.000 och antalet berörda anställda kring 21 å 22.000. Den ökning av uppbördsförlusterna som inträffade i början av 1990-talet är således en effekt främst av konkursutvecklingen. Fler-talet konkurser beror på att de företagsekonomiska förutsättningarna inte funnits för verksamheten eller att oförutsedda händelser inträffat. Även om brott förekommer i samband med konkurser torde, som nämnts ovan, merparten av uppbördsförlusterna ha andra förklaringar såsom bristande betalningsförmåga och dåliga affärsidéer.

Hur uppbördsförlusterna fördelar sig på olika skatteslag och uppbördsled mer i detalj 1997 framgår av tabell 8.3.

8.3 Tabell.

Uppbördsförlusternas sammansättning 1997 fördelat på om betalningsansvaret ligger på fysiska eller juridiska personer. Miljoner kr.

Tax arrears and collection losses in 1997 by type of tax. Individuals (A) and legal entities (B): tax deducted at source/employers social security contributions, "F-tax" that is preliminary tax on income from self-employment and from corporations, residual tax, additional tax, VAT and other taxes. In MSEK.

	Restfört brutto	Återkallat pga betalning nedsättning		Betalt	Uppbörds- förlust
A. Fysiska personer					
Källskatt/arbgiv.avg	137	- 7	- 12	- 112	6
F-skatt m.m.	690	- 55	- 283	- 247	104
Kvarstående skatt	2 197	- 29	- 623	- 695	850
Tillkommande skatt	1 146	- 24	- 223	- 157	742
Moms	403	- 18	- 128	- 190	67
Summa "de stora skatteslagen"	4 571	- 133	- 1 269	- 1 401	1 769
Summa "övriga skatter"	90	- 24	- 7	- 26	34
Summa skatter	4 696	- 168	- 1 281	- 1 435	1 813
B. Juridiska personer					
Källskatt/arbgiv.avg	1 841	- 104	- 119	- 879	739
F-skatt m.m.	173	- 13	- 81	- 52	27
Kvarstående skatt	904	- 5	- 100	- 142	657
Tillkommande skatt	982	- 56	- 96	- 50	779
Moms	2 499	- 97	- 340	- 787	1 276
Summa "de stora skatteslagen"	6 399	- 274	- 736	- 1 910	3 479
Summa "övriga skatter"	179	- 12	- 17	- 92	58
Summa skatter	6 577	- 287	- 753	- 2 002	3 536

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

Utgående balans av skatteskulder

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i kronofogdemyndigheternas register under fem år. Under denna femårsperiod pågår s.k. aktiv indrivning så länge hopp finns om att få in skuldförda belopp. Därefter preskriberas beloppen och indrivningen upphör. Inom 5-årsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat dvs. då gäldenären har konstaterats sakna utmättningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. överskjutande skatt eller annan återbetalning och kan tas fram och bearbetas på nytt i indrivningen om nya omständigheter framkommer. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan så ske om någon gjort egendom oåtkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat kan de skatteskulder som finns i balans hos kronofogden således sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda. Tabell 8.4 visar statens samlade fordringar för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms vid utgången av respektive år.

Statens samlade fordringar för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms i kronofogdemyndigheternas register uppgår för de "stora skatteslagen" vid utgången av år 1997 till 54 miljarder kr. De juridiska personerna svarade för 70 procent av skuldbalansen. Skatteskulden år 1997 är oförändrad jämfört med 1996. Noteras kan dock att andelen aktiva fordringar har minskat successivt. En stor del av skuldbalansen vid utgången av 1997, drygt 30 procent eller 17 miljarder kr, är redan preskriberade belopp och har ännu inte gallrats ur kronofogdemyndigheternas register. Av skuldbalansen vid utgången av år 1997 härrör ca 15 procent från restföringen 1997, 15 procent från 1996, 12 procent från 1995, 16 procent från 1994, 29 procent 1993 och resten från tidigare år.

I aktiv indrivning finns belopp som är föremål för löneexekution (införsel och löneutmätning) och avbetalningsplaner. Beloppen i pågående konkurser utgjorde 26 procent av balansen. Pågående och avslutade konkurser svarade sammanlagt för ca 70 procent av den utgående balansen vid slutet av år 1997.

Av den samlade skulden ligger 60 procent passiv (t.ex. efter avslutad konkurs). För denna del av skuldbalansen kommer mycket litet att bli betalt innan skulden preskriberas. Den del av skulden som är föremål för aktiv indrivning och som inte hänför sig till konkurser utgjorde endast 13 procent av skuldbalansen.

8.4 Tabell.

Utgående skuldbalans för de större skatteslagen (exkl. dröjsmålsavgifter m.m.) under 1990-talet. Löpande priser. Mdkr.

Closing balances of tax receivables by area of tax claim at the end of the years 1990-1997. In BSEK at current prices and as percentages of GDP.

Uppbördsslag	Skuldbalans per 31 december, miljarder kr							
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Källskatt/arbetsgivaravgifter	3,1	3,9	4,8	5,8	6,7	6,9	7,4	7,5
F-skatt m.m.	1,7	1,4	1,5	1,2	1,2	1,1	1,1	1,3
Kvarksatt	11,1	13,3	14,9	16,3	17,8	17,9	17,2	15,3
Tillkommande skatt	2,6	2,8	3,3	4,2	6,3	7,9	9,7	10,9
Moms	4,7	6,6	10,2	13,8	16,8	17,8	19,0	19,2
Totalt	23,2	27,9	34,7	41,3	48,8	51,6	54,4	54,3
Därav aktiva	68%	71%	70%	68%	55%	47%	42%	40%
Skuldbalans i % av BNP	1,7%	1,9%	2,4%	2,9%	3,2%	3,2%	3,2%	3,1%

Källa: Riksskatteverket. Indrivningsstatistiken.

Antal gäldenärer

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restförd för skuld hos kronofogden uppgick den 31 december 1997 till 644.000 (tabell 8.5). Av dessa skuldsatta s.k. gäldenärer ingick skatteskulder i 351.000 fall varav 237.000 avsåg fysiska och 115.000 juridiska personer. Relaterat till den vuxna befolkningen hade drygt 3 procent av individerna skatteskulder. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad just konkursföretagen. Totalt i skatteförvaltningens register finns registrerat över en halv miljon juridiska personer. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var senaste året ca 260.000.

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan 22.000 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa näringsidkare var 175.000 kr. Mot-

svarande siffra för övriga privatpersoner var 60.000 kr. För juridiska personer var genomsnittet 339.000 kr. Fördelningen av skuldbeloppen på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabell 8.6 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Skatteskulderna är mycket ojämnt fördelade. Av individerna med skatteskuld understeg skatteskulden 5.000 kr i 40 procent av skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för mindre än 1 procent av den samlade skatteskulden för individerna. Skatteskulder över 1 mkr hade 0,7 procent av individerna och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till 29 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen än mer framträdande. Det fanns 6.500 juridiska personer (inmot 6 procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter men dessa svarar för inmot två tredjedelar av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

8.5 Tabell.

Antal gäldenärer i slutet av året, tusental.

Number of debtors at the end of the year, all types of claims, 1990-1997. In 1995-1997 also number of debtors with tax claims by individuals and legal entities.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Totalt (A- och E-mål)	440	463	550	571	580	578	637	644
varav med skuld i A-mål						526	554	570
varav med skatteskuld						373	402	351
varav fysiska personer						251	275	237
varav juridiska personer						122	127	115

Anm: E-mål avser "enskilda mål" dvs. skulder till "privata sektorn" (t.ex. leverantörsskulder, bankkulder). A-mål omfattar skulder till "det allmänna". Bland A-målen återfinns utöver skatter bl.a. parkeringsböter, obetalda TV-licenser och studiemedel

Källa: Riksskatteverket. Indrivningsstatistiken.

8.6 Tabell.

A. Fysiska personer med skatteskuld i utökningsregistret den 31 december 1997 fördelade efter beloppsintervall.

Private individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed.

Beloppsintervall tusental kr	Antal		Belopp	
	antal	%	mkr	%
- 1	37 813	16,0	17	0,1
1 - 5	55 857	23,6	142	0,8
5 - 25	62 591	26,4	779	4,7
25 - 100	46 403	19,6	2 432	14,5
100 - 200	16 288	6,9	2 308	13,8
200 - 1000	16 054	6,8	6 182	36,9
1000 -	1 704	0,7	4 887	29,2
Summa	236 710	100	16 746	100
varav näringsidkare	22 201	9,4	3 879	23,2
övriga privatpersoner	214 509	90,6	12 867	76,8

B. Juridiska personer med skatteskuld i utökningsregistret den 31 december 1997 fördelade efter beloppsintervall.

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed.

Beloppsintervall tusental kr	Antal		Belopp	
	antal	%	mkr	%
- 1	10 795	9,4	5	0,0
1 - 5	13 815	12,0	36	0,1
5 - 25	18 610	16,2	251	0,6
25 - 100	27 703	24,2	1 536	3,9
100 - 200	14 234	12,4	2 044	5,3
200 - 1000	23 050	20,1	10 192	26,2
1000 -	6 487	5,7	24 854	63,9
Summa	114 694	100	38 918	100

Källor och lästips

Riksskatteverket:

- Kronofogdemyndigheternas verksamhet 1997 (RSV 914 Utgåva 11).

Statistiska centralbyrån:

- Konkurs och Offentliga ackord 1997. Statistiska meddelanden serie Nv 30 SM 9801

